Lietas Nr. A420442311
Lietas arhīva Nr. AA43-1486-13/16

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2013.gada 4.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:

tiesnesis referents K.Berķis,

tiesneši M.Birzgalis un A.Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. C/ pieteikumu par Latvijas Universitātes Senāta 2010.gada 27.decembra lēmuma Nr.59 atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. C/ tiktu izsniegts augstāko izglītību apliecinošs dokuments, sakarā ar /pers. C/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 3.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Latvijas Universitātes (turpmāk – LU vai atbildētāja) Valsts pārbaudījuma komisijas (turpmāk - Komisija) 2010.gada 5.jūlija lēmumu Nr.12 (protokols Nr.2) /pers. C/ (turpmāk – pieteicējs) atstādināts no valsts pārbaudījuma profesionālās augstākās izglītības studiju programmā „Tiesību zinātne". Lēmumā norādīts, ka pieteicējs pārbaudījuma laikā izmantoja neatļautus palīglīdzekļus, savukārt ar LU mācību prorektora 2010.gada 30.augusta rīkojumu Nr.3.2/1440 (turpmāk – Rīkojums) pieteicējs eksmatrikulēts par studiju līguma saistību nepildīšanu, kas izpaužas noslēguma pārbaudījuma nenokārtošanā.

Izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, LU Senāts 2010.gada 27.decembrī pieņēma lēmumu Nr.59 (turpmāk – Lēmums), ar kuru atstādināšanas un eksmatrikulācijas lēmumi atstāti negrozīti. Lēmumā akceptēts darba grupas pamatojums, ka pierādījumi par neatļautu palīglīdzekļu izmantošanu valsts pārbaudījumā ir pietiekami un šaubas nerada.

[2] 2011.gada 11.februārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums par Lēmuma atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Pieteikums pamatots šādi.

[2.1] LU iekšējie normatīvie akti neparedz regulējumu gadījumiem, kad pēc pārbaudījuma rodas aizdomas par neatļautu palīglīdzekļu izmantošanu pārbaudījuma laikā, piemēram, ka tādā gadījumā ir jāpārskata pārbaudījuma rezultāti, nesatur nosacījumus atkārtota eksāmena kārtošanai un izvērtēšanai. Līdz ar to, ņemot vērā likuma atrunas un labas pārvaldības principu, LU nebija tiesīga piemērot procedūras, kas nav nostiprinātas normatīvajos aktos.

Neesot rakstītai tiesību normai, atbildētājai nebija pamata piemērot tiesību palīgavotu – Vācijas tiesību doktrīnu.

[2.2] Pieņemot lēmumu, netika izdarīti lietderības apsvērumi. Līdzīgos gadījumos tie tika izdarīti, jo atsevišķu studentu darbi tika atzīti par pozitīvi novērtētiem.

[2.3] Lēmumā nav vērtēts viena Komisijas locekļa atsevišķais viedoklis, Latvijas Studentu apvienības uzskats par to, ka fakti par neatļautu palīglīdzekļu izmantošanu valsts pārbaudījuma kārtošanas laikā nav pierādīti, kā arī apstāklis, ka Valsts pārbaudījuma uzraudzības komisijas locekļi pārbaudījuma norisē pārkāpumus nekonstatēja.

LU bija jāpierāda pieteicēja pārkāpums, nevis pieteicējam jāpierāda, ka Komisijas pirmais iespaids, ka viņš ir izmantojis neatļautus palīglīdzekļus, ir nepareizs un kļūdains.

[2.4] LU amatpersonu hierarhijā zemāka amatpersona (Juridiskās fakultātes prodekāne A.Rodiņa, Apelācijas komisijas priekšsēdētāja) ir vērtējusi savas tiešās vadītājas Juridiskās fakultātes dekānes K.Stradas-Rozenbergas rīcības tiesiskumu. Tādējādi tika pārkāpts labas pārvaldības princips.

Atkārtoti izveidotās Komisijas sastāvā kā valsts eksāmenu komisijas sekretārs ietilpa pasniedzējs M.Lejnieks, kurš piedalījās sākotnējo lēmumu pieņemšanas procesā un tādējādi varēja negatīvi ietekmēt atkārtoti izveidotās Komisijas locekļus objektīva

lēmuma pieņemšanā.

Darba grupas pieaicinātais un uzklausītais eksperts administratīvajās tiesībās /Pers. L/ nevarēja būt eksperts šajā lietā un sniegt objektīvu un neitrālu viedokli, jo viņš ar LU atrodas darba tiesiskajās attiecībās.

[2.5] Pieteicējs ir sniedzis LU rakstveida paskaidrojumu, kurā atbildes precizitāti un sakritību ar citu studentu darbiem skaidroja ar to, ka studenti, gatavojoties eksāmenam, izmantoja vienu un to pašu materiālu.

Atbildētāja tiesai neiesniedza visus pieteicēja pārbaudes darbu materiālus, kuros, LU ieskatā, ir konstatējamas sakritības. Tas liecina, ka sakritības nav būtiskas.

Tiesai iesniegtais valsts pārbaudījuma darbs saturiski tikai daļēji sakrīt ar izņemtā neatļautā palīglīdzekļa saturu.

[3] Rakstveida paskaidrojumos tiesai LU pieteikumu neatzīst, uzskata to par nepamatotu un noraidāmu, norādot, ka saskaņā ar LU „Nolikumu par noslēguma pārbaudījumiem Universitātē" (turpmāk - Nolikums), kas apstiprināts ar LU Senāta 2003.gada 28.aprīļa lēmumu Nr.162, neatkarīgi no tā, vai palīglīdzekļa izmantošana konstatēta pārbaudījuma rakstīšanas vai vērtēšanas laikā, studējošajam netiek izlikts vērtējums, bet viņš tiek atstādināts, kas ir uzskatāms par pārbaudījuma norises beigu brīdi. Līdz ar to pieteicējam nav sekmīgs vērtējums eksāmenā. LU Komisija veica objektīvo izmeklēšanu, rīkojot studentu uzklausīšanu, uz kuru pieteicējs neieradās un neizskaidroja savas netipiskās atmiņas īpatnības. Turklāt, konstatējot neatļauta palīglīdzekļa izmantošanu, LU nav rīcības brīvības, un atstādināšana un eksmatrikulācija ir obligāta.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 3.maija spriedumu noraidīts pieteicēja pieteikums. Tiesas spriedums motivēts šādi.

[4.1] Tiesa secina, ka tiesai ir jāvērtē tikai Lēmuma tiesiskums, jo pieteicēja valsts pārbaudījuma rezultātu apstiprināšana un izglītību apliecinoša dokumenta izsniegšana ir vērsta uz Lēmuma izpildes seku novēršanu un nav vērtējama kā atsevišķs pieteikuma priekšmets.

[4.2] Pārbaudot Lēmuma atbilstību materiālajām un procesuālajām tiesību normām, tiesa atzīst to par tiesisku turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[4.2.1] 2010.gada 11.janvārī starp LU un pieteicēju noslēgts līgums (turpmāk – Studiju līgums) par pilna laika studijām otrā līmeņa profesionālās izglītības studiju programmā Tiesību zinātne atbilstoši programmas prasībām un LU studiju procesu reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem. Tātad, noslēdzot Studiju līgumu, pieteicējs apņēmās ievērot arī LU iekšējos normatīvos aktus.

Nolikuma 4.10.apakšpunkts noteic, ka studenti, kuri noslēguma pārbaudījumā izmanto neatļautus palīglīdzekļus vai kuru noslēguma darbs ir plaģiāts, tiek atstādināti no pārbaudījuma un eksmatrikulēti kā noslēguma pārbaudījumus nenokārtojuši. Atbilstoši Nolikumā skaidrotajam noslēguma pārbaudījums ir valsts un gala pārbaudījums. Valsts pārbaudījums aptver arī otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmas noslēguma pārbaudījumu. Nolikuma 4.2., 4.3. un 4.4.apakšpunkts noteic, ka noslēguma pārbaudījumos ietvertā studenta teorētisko un praktisko zināšanu pārbaude notiek rakstiski vai mutiski visas studiju programmas prasību apjomā. Noslēguma pārbaudījumu vērtē ar vienu atzīmi 10 ballu skalā. Noslēguma pārbaudījumu atsevišķo daļu vērtējuma īpatsvaru kopējās atzīmes veidošanā pēc studiju programmas padomes ierosinājuma apstiprina faktultātes dome. Zemākais sekmīgais vērtējums katrā otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības kvalifikācijas iegūšanai nepieciešamo valsts pārbaudījumu komponentā ir 4 (gandrīz viduvēji).

No minētā izriet, ka noslēguma pārbaudījums LU ir komplicēts process, kas sastāv no vairākām atsevišķām daļām. Students noslēguma pārbaudījumu ir nokārtojis tikai tad, ja katrā no šīm daļām ir saņēmis sekmīgu novērtējumu. Komisija 2010.gada 5.jūlijā pieteicēju atstādināja no valsts pārbaudījuma, jo pieteicēja sniegtās atbildes valststiesībās, starptautiskajās tiesībās un krimināltiesībās sakrīt ar izņemto palīglīdzekli (starptautiskajās tiesībās), ar citu studentu darbiem (Nr.01420 valststiesībās; A01432 un A01430 krimināltiesībās).

Pieteicēja viedoklis par to, ka LU pārskatīja pārbaudījuma rezultātus pēc tā noslēgšanās, neatbilst lietas apstākļiem. Proti, tiesa nekonstatē, ka pēc pārbaudījuma noslēgšanās pieteicējs tika informēts par sekmīgu tā nokārtošanu. Valsts pārbaudījuma norises kārtībā 2010.gada jūnijā – jūlijā norādīts, ka pārbaudījuma rezultāti tiks paziņoti 7.jūlijā, savukārt 2010.gada 2.jūlijā notikusī Komisijas sēde, kā arī Komisijas 2010.gada 5.jūlija lēmums par pieteicēja atstādināšanu no valsts pārbaudījuma apstiprina, ka līdz pieteicēja atstādināšanai viņa pārbaudījuma darbs nebija novērtēts (netika paziņots), attiecīgi arī – tas netika pārskatīts, bet gan izvērtēts, vērtēšanas procesā secinot, ka pārbaudījuma laikā pieteicējs ir izmantojis neatļautus palīglīdzekļus. Līdz ar to tiesa atzīst, ka atbildētāja ir rīkojusies atbilstoši iekšējā normatīvā akta regulējumam.

[4.2.2] Tiesas ieskatā, atbildētāja pamatoti atzinusi par pierādītu faktu, ka pieteicējs noslēguma pārbaudījumā ir izmantojis neatļautus palīglīdzekļus.

Lietā nav strīda par to, ka, gatavojoties eksāmenam, studenti kopīgi sagatavoja atbildes uz pārbaudījuma jautājumiem. Šāda rīcība mācību procesā nav aizliegta, taču nav pieļaujams sagatavotās atbildes izmantot pārbaudes darba rakstīšanas laikā.

No tiesai iesniegtajiem pierādījumiem tiesa konstatē, ka pieteicēja 2010.gada 29.jūnijā rakstītā valsts pārbaudījuma darba Starptautiskajās tiesībās un Eiropas tiesībās teksts lielā daļā (ievērojami teksta fragmenti) pilnībā (vārds vārdā) sakrīt ar studentam /pers. K/ 2010.gada 29.jūnijā izņemtā palīglīdzekļa tekstu. Pieteicēja darbs ir strukturēts identiski palīglīdzeklim, pieteicēja darbā un palīglīdzeklī liela daļa teikumu ir pilnīgi vienādi, proti, lietojot vienas un tās pašas frāzes, teikumu uzbūvi.

Komisija 2010.gada 2.jūlijā vēlējās uzklausīt vairākus studentus, lai noskaidrotu, vai viņi patiešām ir apveltīti ar tādām atmiņas

spējām, lai varētu tik precīzi reproducēt iepriekš iemācīto tekstu. Pieteicējs uz minēto sēdi nav ieradies un nav izskaidrojis savas netipiskās atmiņas īpatnības. Arī tiesai iesniegtajos paskaidrojumos pieteicējs nav ticami izskaidrojis tik būtisku sakritību rašanos pieteicēja pārbaudes darbā un palīglīdzeklī. Tiesa atzīst, ka, gatavojoties eksāmenam, ir iespējams iemācīties palīglīdzeklī ietvertās atbildes uz jautājumiem un eksāmenā patstāvīgi tās reproducēt pietiekami tuvu palīglīdzekļa tekstam. Tomēr tiesa kritiski vērtē pieteicēja spējas eksāmena laikā palīglīdzekļa teksta daļas reproducēt vārds vārdā, lietojot to pašu vārdu secību, interpunkciju, teksta stilistiskās īpatnības. Tā kā pieteicējam starptautiskajās tiesībās bija jāsagatavojas atbildēt uz jebkuru no 100 jautājumiem, tad eksāmena laikā, atsaucot atmiņā iemācīto palīglīdzekļa saturu par nu jau vienu konkrētu jautājumu, neizbēgamas būtu atšķirības vārdu secībā, izteiksmes veidā. Konkrētajā gadījumā pieteicēja darba fragmentu un palīglīdzekļa fragmentu identiskums ir izskaidrojams ar to, ka pieteicējs ir izmantojis neatļautu palīglīdzekli.

Tiesas vērtējumā lietā iesniegtie pierādījumi, kas attiecas tikai uz vienu mācību disciplīnu (Starptausiskās tiesības un Eiropas tiesības), ir pietiekami, lai konstatētu, ka LU secinājumi par neatļauta palīglīdzekļa izmantošanu ir pamatoti.

[4.2.3] Tiesa piekrīt atbildētāja uzskatam, ka, pieņemot Lēmumu, lietderības apsvērumi nebija jāveic.

Augstskolu likuma 49.panta pirmās daļas 3.punkts noteic, ka personu var izslēgt no studējošo saraksta, ja tā augstskolas noteiktajos termiņos nav nokārtojusi nepieciešamos pārbaudījumus vai nav veikusi citus studiju uzdevumus.

Vienlaikus Augstskolu likuma 15.panta pirmā daļa deleģē LU Senātam apstiprināt kārtību un noteikumus, kuri regulē visas augstskolas darbības sfēras, un Nolikuma 4.10.apakšpunkts paredz, ka studenti, kuri noslēguma pārbaudījumā izmanto neatļautus palīglīdzekļus, tiek atstādināti no pārbaudījuma un eksmatrikulēti. Tādējādi, konstatējot, ka pieteicējs valsts pārbaudījuma darbā izmantoja neatļautu palīglīdzekli, LU nebija dota rīcības izvēles brīvība, bet tai bija jāizdod obligātais administratīvais akts par pieteicēja atstādināšanu no pārbaudījuma un eksmatrikulāciju.

[4.2.4] Tiesa konstatē, ka Lēmuma pieņemšanas procesā tika uzklausīts /Pers. L/ kā nozares profesionāļa viedoklis par lietderības apsvērumu izdarīšanas nepieciešamību. Taču, tā kā atbildētāja savus secinājumus nebalstīja vienīgi uz /Pers. L/ viedokli, bet pamatoja tos arī ar atbilstošām tiesību normām un tiesību zinātnieku publikācijām, tiesa uzskata, ka /Pers. L/ viedoklis nekādā veidā nav ietekmējis Lēmuma saturu pēc būtības. Līdz ar to pieteicēja bažas par atbildētājas secinājumu neobjektivitāti un ieinteresēto personu ietekmi Lēmuma pieņemšanā nav pamatotas.

Tāpat tiesa kā nepamatotu noraida pieteicēja argumentu par labas pārvaldības principa pārkāpumu saistībā ar LU amatpersonu pakļautību, jo prodekāne A.Rodiņa piedalījās koleģiāla lēmuma vērtēšanā, nevis vērtēja K.Stradas-Rozenbergas individuālo lēmumu, dekānes darbu vai K.Stradas-Rozenbergas lēmumu saistībā ar viņas darba pienākumu izpildi dekānes statusā.

[4.3.5] Tiesas ieskatā iepiekšminētie apsvērumi ir pietiekami, lai atzītu Lēmuma rezultātu par tiesisku. Līdz ar to apstāklis, ka Lēmumā nav īpaši vērtēts Komisijas locekļa atsevišķais viedoklis un Latvijas Studentu apvienības uzskats, nekādā veidā neietekmē Lēmuma saturu pēc būtības. Šādā situācijā tiesa neuzskata, ka iestādei bija jāatbild uz ikvienu pieteicēja izvirzītu argumentu vai iesniegtu dokumentu.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 3.maija spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību.

Apelācijas sūdzībā papildus pieteikumā un papildus paskaidrojumā minētajam norādīts, ka tiesa ir kļūdaini interpretējusi Nolikumu, turklāt no sprieduma izriet, ka Komisijas locekļi veica valsts pārbaudījuma darbu salīdzinājumu, tādējādi pārkāpjot Nolikuma 4.5.apakšpunktu, kas noteic, ka noslēguma darbi tiek izpildīti un vērtēti individuāli.

Pieteicējs norāda, ka nav korekti norādīt uz pieteicēja spēju trūkumu iemācīties kādu vielu vai tekstu no galvas. Pieteicējs norāda, ka mācījās vielu no galvas, jo laiks, lai varētu iemācīties no galvas sagatavotās atbildes uz valsts pārbaudījumu jautājumiem, bija pietiekams (vairāki mēneši, kā arī pārtraukumi starp eksāmeniem).

Pieteicējs vērš uzmanību uz to, ka valsts pārbaudījuma laikā Valsts pārbaudījuma uzraudzības komisija nekonstatēja nevienu pārkāpumu no pieteicēja puses. Tādējādi nav pamata uzskatīt, ka pieteicējs ir izmantojis jebkādus palīglīdzekļus valsts pārbaudījuma kārtošanā.

Nav pievienots pieteicēja rakstveida paskaidrojumus, ko viņš ir sniedzis 2010.gada 2.jūlijā, kad bija ieradies uz LU rīkotajām pārrunām.

[6] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu apelācijas sūdzība tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu kopsakarā ar apelācijas sūdzībā ietvertajiem argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedums ir pareizs un spriedumā ietvertais pamatojums ir pilnībā pietiekams, tādēļ apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai (sk. šī sprieduma [4] punktu).

[8] Attiecībā uz apelācijas sūdzībā minētajiem argumentiem apgabaltiesa norāda, ka valsts pārbaudījuma procedūra noslēdzas ar Komisijas pieņemto lēmumu par iesniegtā darba novērtējumu, nevis ar darba nodošanu Komisijas novērtējumam. Līdz ar to apstāklis, ka pieteicējam pārkāpums netika konstatēts tieši rakstiskā pārbaudījuma kārtošanas laikā, vēl nenozīmē, ka pārkāpumus nevarētu konstatēt vēlāk, proti, darba vērtēšanas stadijā.

Arī apstāklis, ka palīglīdzeklis valsts eksāmena laikā tika izņemts citam studentam, neizslēdz to, ka šādu palīglīdzekli ir izmantojis pieteicējs. Tieši pretēji, izvērtējot pieteicēja rakstveida pārbaudījuma darbu un salīdzinot to ar eksāmena laikā izņemtā palīglīdzekļa tekstu, konstatējams, ka lielākā daļa pārbaudes darba teksta ir identiska izņemtā palīglīdzekļa tekstam, turklāt pārbaudījuma darba teksts strukturēts tādā pašā secībā kā palīglīdzeklī. Minētais apstāklis, ņemot vērā, ka atbildēs uz jautājumiem nebija izmantotas formulas vai precīzas jēdzienu definīcijas, apgabaltiesas ieskatā, pilnībā apstiprina Lēmumā secināto, ka pieteicējs pārbaudījuma laikā ir izmantojis neatļautus palīglīdzekļus.

[9] Apgabaltiesas ieskatā pieteicēja apgalvojums, ka Komisijas locekļi ir pārkāpuši Nolikuma 4.5.apakšpunktu, kas nosaka, ka noslēguma darbi tiek izpildīti un vērtēti individuāli, nav pamatots, jo pieteicēja darbs un pierādījumi lietā ir vērtēti atsevišķi. Proti, Komisijas locekļi nav veikuši pieteicēja valsts pārbaudījuma darbu salīdzinājumu ar citiem studentiem, bet vērtējuši to, ka pieteicēja darbs ir strukturēts identiski izņemtajam palīglīdzeklim. Komisija ir lēmusi par katra studenta gadījumu atsevišķi, turklāt katram studentam atstādināšanas lēmumā ir norādīts atšķirīgs pamatojums.

[10] Ievērojot iepriekš minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

noraidīt /pers. C/ pieteikumu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

K.Berķis

Tiesnesis referents (*paraksts*)

M.Birzgalis

Tiesneši (*paraksts*)

A.Šteinberga

(*paraksts*)